

Bántalmazás iskolai esetkezelése

A bullying (iskolai bántalmazás) nemzetközi definíciója: „*a diákot zaklatás vagy elnyomás éri akkor, ha ismétlődően és hosszú időn keresztül negatív cselekedetnek teszi ki egy vagy több más diák*” (Olweus, 1999. 717. o.). Tehát három kritérium különbözteti meg a konfliktushelyzettől (Jármi É., 2017 alapján):

- **Egyenlőtlen erőviszonyok:** a bántalmazó nagyobb erővel bír (idősebb, fizikailag erősebb, népszerűbb, többet magával van, stb.), mint az áldozat, és ezzel visszaél. Az áldozat nem tudja magát jól megvédeni az erősebbel/túlerővel szemben.
- **Rendszeresség:** a bántalmazás ismétlődik. Az áldozatra „részállnak”, folyamatosan ki van téve bántalmazás veszélyének.
- **Szándékosság:** Az áldozatot nem konkrét ok miatt bántják (tárgy elvétele, bosszú, konfliktus), vagyis nincs látható előzménye a bántalmazásnak. A szándékosság azt jelenti, hogy a célszemély nem valamilyen félreértés áldozata, hanem direkt akarják bántani, lejáratni, megalázní.

A bullying formái (Jármi, É. 2017 alapján):

- **Fizikai bántalmazás:** erőszakos cselekedet az áldozat irányába (megrúgás, megütés, lökdösés stb.), a személyes tulajdon megkárosítása, elvétele.
- **Szóbeli bántalmazás:** nyílt (kinevetés, megalázás, leértékelés, kritizálás, vádolás stb.), vagy rejtett (hamis pletykák, pletykák terjesztése, provokáció)
- **Kapcsolati bántalmazás:** kapcsolati/társas (kirekesztés, kiközösítés a csoportból stb.), vagy manipulatív akciók (beavatkozás olyan barátságokba, amelyben az áldozat érintett – pl. „Vele nem barátkozhatsz többé.”)
- **Internetes zaklatás:** ez egy új típusa az iskolai kiközösítésnek, ami durvább csúfolódásokból, pletykákból és fenyegetésekből álló, az áldozathoz elektronikus úton eljutó/róla készített lejárató posztok, képek, vagy videók terjesztését jelenti, melyet egyetlen, vagy több felhasználó visz véghez. Az is online kapcsolati bántalmazásnak számít, ha egy diákot nem vesznek be / kizárják az osztály közös chat csoportjából, annak ellenére, hogy ő nem sértette a csoport szabályait.

Jelzőrendszer

Akinek jelezni lehet a bántalmazási esetet:

- Osztályfőnök
- Iskolapszichológus

A jelzést megteheti:

1. Áldozat

2. Áldozat szülője

3. A bántalmazást észlelő diák

4.A bántalmazást észlelő tanár

Az osztályfőnök feladata a bántalmazás körülményeinek a kivizsgálása egy meghatározott szempontsor alapján. Az osztályfőnöknek kéri az iskolapszichológus vagy egy másik (esetkezelésben jártas) kollega részvételét az esetkezelési folyamatba.

Amennyiben a szempontsor alapján a jelzés nem tesz eleget a bullying fogalmának (vagyis egyszeri esetről/konfliktusról) van szó, az osztályfőnök dönt az eset tisztázásáról, megbeszéléséről, vagy az esetleges fegyelmi fokozat érvényesítéséről.

Bullying esetén az osztályfőnök az intézmény egységes bántalmazás-esetkezelési protokollja szerint jár el.

- **Támogató beszélgetés az áldozattal**

Az áldozat négy szemközt elmeséli az osztályfőnöknek és/vagy az iskolapszichológusnak, hogy mi történt vele és milyen fizikai/érzelmi/társas hatással volt rá a bántalmazás. A beszélgetés célja az áldozat elfogadása, biztonság- és kontroll érzetének helyreállítása.

Az osztályfőnök/iskolapszichológus kifejezi együttérzését és támogatását az áldozat felé és közösen megbeszélik, hogy milyen intézkedéseket fognak tenni az áldozat védelme érdekében. Fontos, *hogy a támogató tanár egyértelműen elutasítsa a bántalmazás minden formáját és mértékét, kerülje az áldozat hibáztatását és/vagy a történetek elbagatellizálását.* Az áldozat kontroll érzetének helyreállítása érdekében, bevonjuk őt az esetkezelés módjáról való döntésbe is (pl. szeretné-e, hogy az osztálytársakat/tanárokat beavassák-e a történetekbe, akar-e beszélni a bántalmazójával valamilyen formában a történetekről) és a teljes problémakezelési folyamatról tájékoztatjuk.

Mind az áldozat, mind az osztálytársak (megfigyelők) biztonságérzetét erősíti, ha azt tapasztalják, hogy az iskola foglalkozik minden egyes bántalmazási esettel. Ezzel azt közvetíti a diákok felé, hogy egyértelműen elutasítja a bántalmazást (de nem a bántalmazó személyét) és komolyan törődik a diákok iskolai jóllétének biztosításával. Az ismételt áldozattá válás elkerülése érdekében, fontos, hogy az osztályfőnök néhány magas státuszú, pro-szociális, empátikus diákot is bevonjon az esetkezelésbe, akikkel az áldozat együtt tudja tölteni a szabadidejét és érzelmi támogatását nyújtanak a számára, ezzel erősítve az áldozat pozícióját az osztályközösségben. Szükség esetén felajánljuk az áldozat pszichológiai erősítését is, az iskolapszichológusi ellátás felé irányítva őt.

- **Bántalmazóval kapcsolatos teendők**

Rövid, konfrontatív, négy szemközti beszélgetés, mely során az osztályfőnök és az iskolapszichológus/egy másik esetkezelésben jártas tanár egyértelműen kifejezi a bántalmazó diák felé, hogy a *bántalmazó viselkedése nem elfogadható* az iskolában és felszólítja, hogy változtasson a viselkedésén. Fontos, hogy a beszélgetés csak az aktuális

bántalmazó viselkedésre fókuszáljon és ne térjen ki a korábbi történésekre, vélt okokra, körülményekre vagy személyiségjegyekre. Ezt követően a bántalmazónak magának kell megoldást javasolnia arra, hogy hogyan fog változtatni a viselkedésén, milyen jóvátételi/proszociális cselekedetet vállal az áldozat biztonságérzetének/társas pozíciójának javítása érdekében vagy osztályközösség szolgálatában. Végül megállapodnak az utánkövető beszélgetés időpontjában, amikor az ígért viselkedésváltozásról számot ad a bántalmazó.

Ha több bántalmazó van, akkor mindegyikkel egyenként, közvetlen egymás után beszélünk és végül az összes bántalmazót összehívva, összefoglaljuk, hogy ki mit mondott, hogy fog változtatni a viselkedésén, milyen proszociális viselkedésről tett ígéretet az esetkezelő tanároknak.

Ha a bántalmazó nem tesz eleget a megállapodásban foglalt viselkedésváltoztatásnak és a bántalmazó viselkedést folytatja az utánkövető beszélgetés időpontjáig, akkor további *fokozatos szankciók* kerülnek bevezetésre, amiről már érdemes előre tájékoztatni a bántalmazó diákot (pl. osztályfőnöki figyelmeztetés, beszélgetés a bántalmazók szüleinek bevonásával).

- **Utánkövető beszélgetések**

Az utánkövető beszélgetést a konfrontatív beszélgetést követő 2 héttel javasolt megtartani. Az osztályfőnök és az iskolapszichológus először leül négyszemközt beszélgetni az áldozattal, hogy ellenőrizze a bántalmazás még fennáll-e illetve, hogy megtudja, hogy érzi magát az áldozat az osztályban, milyen most az osztálybeli pozíciója/közérzete. Ezt követően az osztályfőnök a bántalmazóval is elbeszélget, rákérdezve, hogy sikerült-e a jóvátételi cselekedetet kiviteleznie és leállt-e a bántalmazó viselkedéssel. Amennyiben a bántalmazó viselkedés továbbra is fennáll, tájékoztatjuk az érintetteket, hogy a szankciólépcső következő fokozata lép életbe és osztályfőnöki figyelmeztetésben/stb részesül a bántalmazó.

A szankciólépcső kialakítása a tanári kar bevonásával és közös megszavazásával történne.

Egy javaslat a szankciólépcsőre:

- konfrontatív beszélgetés a bántalmazóval az osztályfőnök és másik felnőtt személy jelenlétében
- osztályfőnöki figyelmeztető/intó
- konfrontatív beszélgetés a bántalmazóval a szülő és az iskolapszichológus bevonásával
- konfrontatív beszélgetés a bántalmazóval a szülő és az igazgató bevonásával
- igazgatói megrovás

- gyermekvédelmi és családsegítő központ bevonása

Forrás

Szabó [HYPERLINK "https://bookline.hu/szerzo/szabo-eva/76819"](https://bookline.hu/szerzo/szabo-eva/76819) Éva [HYPERLINK "https://bookline.hu/szerzo/szabo-eva/76819"](https://bookline.hu/szerzo/szabo-eva/76819) Pedagógusok pszichológiai kézikönyve. Osiris [HYPERLINK "https://bookline.hu/publisher/publisherProducts.action?id=100"](https://bookline.hu/publisher/publisherProducts.action?id=100) Kiadó, 2017